

propòsit observem la completa absència en els parlars d'oc,⁵ sobretot veient que és a les Ordenances de Sevilla i de Granada, i que aquelles parlen d'unes *barjoletas moriscas*. De fet, tot amb tot, sembla que la sospita d'un origen mossàrab té força fonament, sobretot pel que fa al castellà, tenint en compte que el sufix diminutiu tingui la forma *-eta* en els parlar mossàrabs de pertot sense excloure'n els elements corresponents al domini modern del castellà i del portuguès (recordem mossarabismes castellans com *mareta*, *cateto*, *muleto*, *maceta*). Hi hauria, doncs, fonament per sospitar que tampoc en català és casual el fet que en textos antics solament documentem *barjoleta*, coincidiria amb això l'existència de *barja* en andalusí i murcià. I podríem partir del mot *barxa*, que amb un significat quasi idèntic al de *barjola* hem registrat com a valencià a l'article *BARCELLA* i en forma catalanitzada *barça* a l'*Espill* de Jaume Roig i *barcina* en altres textos. De tota manera això ens obligaria a suposar que el canvi de *barça* en *barğa* és el resultat d'una arabització fonètica molt forta i, donat el fort arrelament de *barjola* a les comarques nòrdiques del Principat, ens deixa en un fort dubte. Possible, fins i tot, que en castellà aqueix *-eta* resultés d'un plural àrab *barğulāt* del nostre *barjola*.

Altrament bé podem dir que fins al DCEC ningú no s'ha ocupat de l'etimologia d'aquest mot. Fora d'això només hi havia una suggerència força estranya d'*AlcM*, en apuntar que sigui alteració del mot *barriola* 'ret per als cabells' (en parlarem a l'article *barrella*), pensada extravagant, puix que es tracta d'un sentit tan diferent i no hi hauria cap possibilitat d'explicar un tal canvi fonètic. Una idea a primera vista bastant convincent és que *barjola* (amb doble dissimilació **boljola > barjola*) sortís d'un diminutiu **BULGIOLA* 'sarronet', diminutiu de *BULGA* 'sarró' el mot cèltic que ha deixat tanta descendència a França i Itàlia: fr. *bouge*, oc. ant. *boljas* f. pl. (o *bolzas*, *-ozas*) «bouge, sac; soufflet de forges», it. ant. *bolgia* 'bossa', 'cercle de l'infern dantesca', etc. (*FEW* I, 605-6; Holder I, 629-30 III, 998; per a la parentela cèltica i indoeuropea, Pok., *IEW*, 126.3, mot o arrel clarament comuna a les principals llengües de la família), i el que en dic en el DCEC I, 548-9 (i ací, a propòsit de *BUJOLA* i de *BUTXACA*). La formació d'aquest diminutiu podria causar escrúpol, tenint en compte que per a un diminutiu en *-OLA* hauríem d'esperar un primitiu en *-IA*. I realment ens en causaria bastant si estiguéssim ben convençuts que aqueixes formes romàniques del primitiu vénen de *BULGA* i no de *BULGIA*.

Tanmateix, com explicaré allí, les formacions derivades en *-IA* són un fet comuníssim en cèltic, i cal preguntar-se seriosament si molta de la descendència romànica d'aquest mot no pressuposa **BULGIA*⁶ més que el conegut *BULGA*, car realment costa molt de creure que pertot hàgim d'admetre que és un francèsisme amb *-GA > -ge*. Formes com la it. *bolgia* (que no convenç gens de considerar manlleu francès, essent un mot de tanta antigor i importància), i com les següents que assenyalo en el *FEW* semblen comprovar

l'existència de **BULGIA* (cito per col. i línia de les pp. 605-6): llengd. *bojo* a46, aveyr. *bouocho* a50, Var *booujho*, llengd. i aveyr. *boúlzès* b26, oc. ant. *bolgeta* b27, aveyr. *boulza* b29, Versilia *bolgio*, it. *bolgetta*. Tampoc, però, aquesta etimologia no resta ben establerta, per la manca de documentació de l'ètimon i l'absència de tot altre representant romànic.

DERIV.: *Barjol* val. *Barjolada*.

¹ Com a valencià ja en Escrig, 1851, «*barjola* o *barjoleta*, especie de morral o bolsón de cuero o tela que llevan los caminantes a las espaldas». — ² A l'Alt Berguedà *barjoles* en plural són una espècie d'alforges de tela per dur-hi aviram o altres queviures (*AlcM*). — ³ Veg. en el *DHistAc*, s. v. les cites d'una bossa usada en la distribució de prebendes en la nostra terra, i, en un inventari aragonès de 1499, entre arreus de cavall es parla d'una *barjoleta lavrada de hilo de oro y plata* (BRAE IX, 266). — ⁴ Si bé tinc anotat *barjoleta* en una narració gauchesca del full literari de *La Prensa de Bs. As.*, 4-II-1940, per Santiago C. Oliván. — ⁵ Potser, però, ve d'ací una *barjolo* 'bolquet' («brouette») que segons *TdF* s'usa en el provençal del Var, però com que el sentit no coincideix bé ens en fa desconfiar el mateix isolament complet d'aquesta forma. Res a veure la *Barjolo* «nom d'un fossé d'écoulement» a les Bouches-du-Rhône (derivat de *barjoula* 'bregar el cànem', de què hem parlat en *BARJAULA*) ni un b. ll. *bargiola* 'barquet, que ve del mot fr. ant. *barge* = *barca*. — ⁶ Forma que Schuchardt dóna com a base d'un bereber *ayulk* 'manxa', *Rom. Lehnw. im Berb.*, 81; sembla haver-n'hi testimoni en algun gloss. no gaire arcaic, Holder III, 998.9-12, i en algun NL, Holder I, 630.31-35.

BARNÚS, de l'àr. *burnús* (també *barnús*) id. □ I.^a doc.: *albernuç*, doc. de 1366; *bernús*, *barnús*, fi S. XIX, *DAG*.

També port. i cast. *albornoz*, aquest així mateix documentat des dels anys de 1350, aquell almenys des del S. XV (Álvarez Cabral). Mot molt antic i generalitzat en àrab; encara que en l'època moderna ha quedat com a propi dels països africans a l'Oest d'Egipte, havia estat també d'Orient i s'usava a l'Iraq en el S. X, car deu trobar-se en un dels contes més antics de les *Mil-i-una Nits*, que reflecteix el parlar de la gent de Bagdad-Basra en aquell temps, com a nom d'una capa o sobretot provéit de caputxa,¹ i figura en el *Qamús* (c. 1400, el gran recull d'un persa arabitzat), etc. En aquestes fonts orientals i més antigues designa «une sorte de petite calotte qu'on portait sur la tête», «un bonnet dont un bout dépend sur l'épaule» —veg. els detalls i documentació en Dozy, *Noms des Vêtements...*, 73-80— també «un bonnet haut qu'on mettait sur la tête des criminels quand on les promenait publiquement» (I. Khaliqân, I. Alathir, Dozy, *Suppl.* I, 79). Però més tard, i a l'Occident musulmà, passa aviat a designar «un grand manteau à capuchon».

Fóra ben difícil, i no ens cal ací, aclarir més els de-